

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. XXVIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

QVOD NON TANTVM TRES PRÆ
*dictæ Proprietates sunt in personis, sed etiam aliæ quæ
 aliis significantur nominibus, vt
 ingentus.*

DISTINCT. XXVIII.

PRÆTEREA considerare oportet, quod non
 tantum tres prædictæ proprietates siue notio-
 nes in personis sunt, verum etiam aliæ, quæ a-
 liis notantur nominibus. Nam etiam hoc nomen
 ingentus relative dicitur de patre tantum, & aliam
 designat notionem quæ pater vel genitor. Non est
 enim idem, esse patrem & esse ingentum, i. non
 ea notione pater dicitur quo ingentus. Pater. n.
 vt prædictum est, dicitur secundum proprietatē
 generationis, ingentus autē secundum proprie-
 tatē innascibilitatis. Differt ergo pater à filio au-
 thoritate generationis, differt etiam proprietatē
 innascibilitatis, ideo quia ingentus. Vnde Augu-
 distinguēs inter proprietatem quæ pater dicitur,
 & illā quæ dicitur ingentus in 5. lib. de Trin. sic ait.
 Non est hoc dicere, ingentum, quod est patre di-
 cere: quia etsi filium nō genuisset, nihil prohiberet
 dicere eum ingentum. Etsi gignat quisq; filium,
 non ex eo ipse est ingentus: quia geniti homines
 gignūt alios. Nō ergo ideo dicitur pater quæ inge-
 nitus. Ideo cū de Deo patrē vtrūq; dicatur, alia no-
 tio est qua intelligitur genitor, alia qua ingentus.
 Genitor enim dicitur ad genitum, i. filium: Cum
 vero ingentus dicitur, nō quid sit, sed quid nō sit
 ostenditur. Hoc exēplis plane faciendum est. Quod
 dicitur ingentus, hic ostenditur quod nō sit filius,
 sed genitus ingentus cōmodē dicitur, filius autē
 Latine dicitur. Sed vt dicatur in filius non admit-
 tit loquendi consuetudo: nihil tamen intellectu
 demitur si dicatur non filius, quemadmodum e-
 tiā si dicatur nō genitus, pro eo quod dicitur inge-
 nitus;

*Cap. 6 ad
 principiū.*

*Eod. ca. 6:
 pa. de infe-
 rius.
 ibid. cap. 6.
 in sine con-
 tinuo.
 ibid. cap. 7.*

nitus, nihil aliud dicitur. Ideo nō est in rebus con-
siderandū quid vel sinat, vel non sinat dici vsus
sermonis nostri, sed quis rerum ipsarum intelle-
ctus eluceat. Non ergo iam tātum dicamus inge-
nitum sed etiam non genitum, quod tantum va-
let Nūquid ergo aliud dicimus, quam non filium?
Negatiua porro particula non id efficit, vt quod
sine illa relatiuē dicitur, eadē proposita substan-
tialiter dicatur, sed id tantū negatur q̄ sine illa a-
gebatur: sicut in aliis pr̄dicamentis, cū dicimus
homo est, substātiā designam⁹. Qui ergo dicit, nō
homo est, nō aliud genus pr̄dicamēti enunciat,
sed tātū illud negat. Sicut ergo secundū substan-
tiā ait homo est: sic secūdum substātiā, nego, cū di-
co nō homo est. At si tātū valet q̄ dicitur genitus,
quantum valet quod dicitur filius: tantū dē ergo
valet, quod dicitur nō genitus, quātū valet quod
dicitur non filius. Relatiuē autē negam⁹ dicēdo,
non genitus Ingenit⁹ porro quid est, nisi nō geni-
tus? Non ergo receditur à relatiuo pr̄dicamento,
cū ingenitus dicitur. Sicut. n. genit⁹ nō ad se dici-
tur, sed quod ex genitore sit: ita cū dicitur ingeni-
tus, non ad se dicit, sed quod ex genitore non sit
ostēditur: vtrunq̄ tamē relatiuē dicitur. Quod
autem relatiue pronunciat, nō indicat substā-
tiam. Quamuis ergo diuersum sit genit⁹ & ingeni-
tus, nō tamē indicat diuersam substātiā: quia si-
cut fili⁹ ad patrem, & nō filius ad nō patrē refer-
tur, ita genit⁹ ad genitorē, & nō genit⁹ ad nō geni-
torem referatur necesse est. Ecce euidenter ostēdit,
quod ingenit⁹ relatiue dicitur, & de solo patre ac-
cipitur. Alia notio est qua dicitur ingenitus, alia
qua pater. Atque tantum valet cum dicitur inge-
nitus, quantum non genitus, vel non filius.

*An sicut solus pater dicitur ingenitus, dici de-
beat non genitus vel non filius.*

B

Ideo solet quæri: Vtrū sicut solus pater dicitur

L 3

inge-

*Aug. l. 8. ca.
eisdem ad
finem ca. 7.*

ingenitus, ita ipse solus debeat dici non genitus, vel non filius: vt nec etiam Spiritus S. possit dici non filius, vel nō genitus? Quibusdā videtur quod pater solus debeat dici non genitus vel non filius: spiritus vero sanctus sicut non dicitur ingenitus, ita inquit, nō est dicendus non genitus vel non filius. Debet quidem dici & credi spiritus sanctus non esse genitus vel non esse filius, sed non debet dici esse non genitus vel nō filius. Aliis autē videtur quod cum spiritus sanctus nō possit dici ingenitus, potest tamen dici non genitus vel non filius. Quod autem August. supra ait, tantum valere cum dicitur ingenitus, quātum cum dicitur non genitus vel non filius, etymologiam nominis offendendo eum dixisse dicunt, non rationem prädicationis.

Opinio quorūdam.

Aliorum opinio.

Aug. c. 7. l. 5. de Trin.

Quæ sit proprietas secundum quam dicitur pater ingenitus.

Si autem vis scire quæ sit proprietas secundum quam dicitur pater ingenitus, audi Hilarium ipsam vocantem innascibilitatem in 4. li. de Trin. ita aientem. Est vnus ab vno, scilicet ab ingenito genitus, proprietate videlicet in vnoquoque & originis & innascibilitatis. Significata ergo in scripturis personarum intelligentia, & distincto innascibilitatis natiuitatisque sensu, solitarius Deus non est opinandus. Discretio ergo vel distinctio personarum in scripturis posita est, in nullo autem naturæ distinctio.

Ibidē paulo inferius.

Ibidem inferius.

Arriani nitebantur probare alterius substantia patrem, alterius filium, quia ille ingenitus, iste genitus, quibus respondens Ambrosius dixit se hoc nomen in scripturis non legis se diuinis.

Illud etiam taceri non oportet, quod Arriani ex eo nitebātur alteri⁹ substantiæ esse patrē, alteri⁹ filium, quia ille ingenitus & iste genitus dicitur: cum

cur
Vn
fei
tus
ni
qu
tus
se,
esse
illa
san
vel
qu
pos
stan
fio
tus
go
dic
scri
Nō
nia
no
ret
pre
le
qu
op
uin
ne
po
fit
qu
te
di

cum diuersum sit esse ingenitum, & esse genitum. Vnde Ambr. eorum quæstioni respondens, dicit se in diuinis scripturis hoc nomen, scilicet ingenitus, nõ legisse, ita inquit in libr. de incarnationis dominicæ sacramento, Cum dudũ audierint quidam dicentibus nobis filium Dei, qui generatus est, patri qui generauit, inæqualẽ esse nõ posse, quamuis ille generatus sit, iste generauit: quia essentia vel generatio est naturæ: aduersus quidẽ illam quæstionem vocem sibi arbitrantur occlusam: sed tergiuersatione damnabili in eodẽ loco vestigium vertunt, vt putent mutationem fieri quæstionis mutatione sermonis, dicẽtes, Quo possunt esse ingenit⁹ & genit⁹ vni⁹ naturę atq; substantiæ? Ergo vt respondeã mihi propositæ quæstioni. Primo omn. ù in diuinis scripturis ingenitus nusquã inuenio, non legi, non audiui. Cui⁹ ergo mutabilitatis sunt homines huiusmodi, vt nos dicãt ea usurpare quę nõ sunt scripta: cũ ea quę sũt scripta dicam⁹, & ipsi obiiciãt quod scriptũ nõ sit. Nõne ipsi sibi aduersantur, & autoritatẽ calumniæ suę derogent? Attende lector, quoniam hoc nomine ingenitus nolebat vti Ambr. propter hæreticos. Ita & nos subticere quædam oportet propter calumniãcium insidias, quæ catholicis ac piis lectorib⁹ securẽ credi possũt. Sũt etenim quædã quę nõ tãtę sũt religionis & autoritatis, vt eis nõ oporteat semper confitendo ac recipiendo inferuire, verum silentio aliquando præteriri queunt: nec illius tamen sunt peruerſitatis, quin cum opportunum fuerit, eis vti liberum habeamus.

An diuersum sit esse patrem & esse filium. E

PRÆTEREA quæri solet, cum supra dictum sit quia aliud est dicere ingenitum, aliud patrẽ, & quod diuersum sit genit⁹ & ingenitus: verũ similiter diuersum sit esse patrẽ & esse filiũ, an idẽ? Ad quod dicim⁹, quia ex eodem sensu quo dicitur diuersum

Cap. 8. in principio.

Aug. lib. 5. cap. 5.

genitus & ingenitus, & quo dicitur non esse idem dicere genitum & ingenitum, potest dici nō esse idē, sed diuersum, esse patrē, & esse filium, vel esse spiritum S. quia non ea noīone pater est pater, qua filius est filius, vel qua spiritus S. est spiritus sanctus. Ideoque ex hoc sensu concedimus quod aliud est esse patrem, & aliud est esse filium, quia alia notio est, qua pater est pater, alia qua filius est filius. Sed si transponas, vt dicas, aliud est patrem esse, aliud filium esse, variatur intelligentia: & ideo nō conceditur. Est. n. sensus talis, ac si dicatur, aliud est quo pater est, nō quidē pater, sed est: aliud quo filius est, nō quidē fili⁹, sed est: quod penitus falsum est. Eo. n. pater est, quo pater Deus est, id est, per essentiam vel naturā: at filius eo De⁹ est, quo pater Deus est. Eo ergo filius est quo pater est, & ita idem est patrem esse quod filium esse: sed non est idē esse patrē, & esse filium. Vnde Aug. in 5. lib. de Trin. ait: Quamuis diuersum sit esse patrē & esse filium, nō est tamē diuersa substantia: quia non hoc secundum substantiam dicitur, sed secundum relatiuum: quod tamen relatiuum nō est accidens, quia non est mutabile. Ecce diuersum esse dicit esse patrem & esse filium, quod iuxta rationem prædictam accipi oportet: quia scilicet alia ratio est qua est pater, alia qua est fili⁹. Non enim secundum essentiam pater dicitur pater, vel filius, filius, sed secundum relationem.

*Quomodo dicatur sapientia genita vel nata:
an secundum relationem, an
substantiam.*

Sciendum quoque est, quod sicut solus filius dicitur verbum vel imago, ita etiam ipse sol⁹ dicitur sapientia nata vel genita. Et ideo queritur verum hoc relatiuē dicatur: & si relatiuē dicitur, an secundum eādem relationē qua dicitur verbum & imago? De hoc August. in septim. lib. de Trin. ait: Id

Cap. 5. in
fmo.

Cap. 2. in
medio.

Id dici accipiam⁹, cum dicitur verbum, ac si dicatur nata sapientia, vt filius sit & imago. Et hæc duo cum dicuntur, i. nata sapientia, in vno eorum, eo quod est nata, & verbum & imago & fili⁹ intelligatur. Et in his omnib. nominib. nō ostēdatur essentia, quia relatiuē dicuntur. At in altero quæ est sapientia etiam essentia demonstratur, quoniam & ad se dicitur, seipsa. n. est sapiēs, & hoc est eius esse quod sapere: vnde pater & filius simul vna sapientia, quia vna essentia. Caue lector qualiter hoc intelligas, quod hic dicit Aug. Videtur. n. dicere, quod cum dicitur nata sapientia, ibi sapientia essentiā significet, & nata relationem notet. Quod si ita est, cogimur dicere essentiā diuinam esse natā: quod superiorib⁹ repugnat. Sed ad hoc dicim⁹. quod in altero, i. in eo quod nata est, eadē notio intelligatur quæ notatur cum dicitur verbum & imago. In altero vero, scilicet, sapientia, demonstratur essentia, i. demonstratur quod filius sit essentia, quia sapientia secundum essentiā dicitur: Et ideo cum dicitur nata sapientia, intelligatur quod ipse, qui natus est, essentia est: ibi tamē sapientia nō pro essentia, sed pro hypostasi facit intelligentiam: vt sicut quādo dicitur verbum vel fili⁹, intelligitur hypostasis cum sua proprietate. Item cum dicitur nata sapientia, idem intelligitur, id est genita hypostasis. Ideo vigilanter ait idē esse intelligendum cum dicitur verbum, & cum dicitur nata sapientia, id est, eademque hypostasis cui inest illa proprietas. Et ex hoc adiuuatur illud quod superi⁹ diximus, scilicet. cū dicitur pater vel fili⁹ vel spirit⁹ sanctus, nō rātum illæ proprietates significantur, vt cum dicitur paternitas, filiatio: sed etiam hypostasis cum suis proprietatibus.

Quod imago aliquando dicitur secundum essentiam.

ILLVD etiā sciri oportet, quia cū supra dictum

L 5

sit ima-

Cap. 1. ad finem.

Non longè
à princip.

Aug. ca. 20.
ad finem.

fit imaginem relatiuè dici de filio, sicut verbum vel filius: interdum tamen reperitur secundum substantiam dici. Vnde Aug. in lib. de fide ad Petrum dicit, quod vna est sanctæ Trinitatis essentialiter diuinitas & imago, ad quam factus est homo. Hilar. etiam in 5. lib. de Trin. ait: Homo fit ad communem imaginem: Nomen non discrepat, natura non differt. Vna est enim ad quam homo creatus est, species. Ex his verbis ostenditur quod imago aliquando essentiz intelligentiam facit: & tunc ad se dicitur, & non relatiuè.

DE PRINCIPIO, QVOD RELATIVE
dicitur, & multiplicem notat relationem.

DISTINCTIO XXIX.

EST præterea aliud nomen multiplicem notans relationem, scilicet principium. Dicitur enim principium semper ad aliquid: & dicitur pater principium, & filius principium, & spiritus sanctus principium: sed differenter. Nam pater dicitur principium ad filium, & ad spiritum sanctum. Vnde Aug. in quarto lib. de Trin. ait: Pater est principium totius diuinitatis, vel si melius dicitur, deitatis: quia ipse à nullo est. Non enim habet de quo fit, vel de quo procedat, sed ab eo & filius est genitus, & spiritus sanctus procedit. Non ergo dicitur principium toti⁹ deitatis, quod vel fuit, vel diuinitatis essentia principium sit: sed quia principium est filii, & spiritus sancti, in quibus singulis tota diuinitas est. Filius ad spiritum sanctum dicitur principium. Spiritus vero sanctus non dicitur principium nisi ad creaturas: ad quas pater etiam dicitur principium, & filius, & Trinitas ipsa simul, & singula personarum principium dicitur creaturarum. Pater ergo principium est sine principio. Filius principium de principio: Spiritus sanctus principium de utroque, id est, de patre & filio.

Quod